

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК

до проекту Закону України “Про внесення змін до статті 13 Закону України “Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності” щодо страхування експорту продовольчої продукції під час воєнного стану” (реєстр. № 9146 від 27.03.2023), унесеного народними депутатами України О.В. Гайду та іншими

Проект Закону України “Про внесення змін до статті 13 Закону України “Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності” щодо страхування експорту продовольчої продукції під час воєнного стану” (реєстр. № 9146 від 27.03.2023), унесений народними депутатами України Гайду О. В. та іншими (далі – Законопроект), згідно з пояснювальною запискою розроблено з метою запровадження тимчасових, на період дії воєнного стану, механізмів підтримки суб'єктів господарювання, що здійснюють експорт аграрної продукції.

Законопроектом передбачається, тимчасово на період дії правового режиму воєнного стану та протягом року з дня його припинення або скасування, розширення видів діяльності приватного акціонерного товариства “Експортно-кредитне агентство” (далі – ЕКА), зокрема надання можливості ЕКА здійснювати страхування експорту товарів з України згідно з кодами УКТ ЗЕД: 0102-0104, 0201-0204, 0207, 0401, 1001, 1201, 1205, 1507, 1512, 2306. Водночас Законопроектом передбачається розповсюдження страхування на випадки простою, затримки, несвоєчасного виконання договору та компенсації витрат на оплату пені, штрафів за договором (контрактом) або додаткових логістичних витрат з причин, викликаних збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом.

Запропоноване Законопроектом розширення видів діяльності ЕКА, а саме здійснення страхування випадків простою, затримки, несвоєчасного виконання договору та компенсації витрат на оплату пені, штрафів за договором (контрактом) або додаткових логістичних витрат з причин, викликаних збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом потребує погодження Національного банку України як органу, що здійснює державне регулювання та нагляд за діяльністю ЕКА відповідно до абзацу другого частини другої статті 6 Закону України “Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності” (далі – Закон). Крім того, здійснення ЕКА компенсації витрат на оплату пені, штрафів за договором (контрактом) або додаткових логістичних витрат не відповідає основним завданням та цілям, визначеним статтею 4 Закону, для яких створювалось ЕКА.

Страхування ЕКА товарів згідно з кодами УКТ ЗЕД 0102-0104, 0201-0204, 0207, 0401, 1001, 1201, 1205, 1507, 1512, 2306 суперечить меті та ідеї діяльності ЕКА,

яка полягає в стимулюванні масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження з високою доданою вартістю.

Водночас запропоноване Законопроектом розширення переліку товарних груп, за якими ЕКА може здійснювати підтримку експорту товарів, значно посилить навантаження на капітал та ліквідність ЕКА. Збільшення обсягу ризиків та зобов'язань ЕКА без збільшення розміру капіталу може негативно позначитись на показниках платоспроможності ЕКА та призвести до зниження оцінки (рейтингів) ЕКА міжнародними кредитними та рейтинговими організаціями (OECD, World Bank, S&P, Fitch, Moody's та ін.), іншими експортно-кредитними агентствами світу.

Слід зазначити, що обов'язковою умовою надійності ЕКА є дотримання ряду нормативів, зокрема щодо достатності капіталу та платоспроможності. Крім того, фінансова стійкість ЕКА має відповідати вимогам Директив про платоспроможність Європейського Союзу та інструкціям провідних рейтингових агентств (S&P, Fitch, Moody's та ін.) щодо визначення рівня платоспроможності страхової компанії, а саме рівень капіталу має бути достатнім для забезпечення виконання страховою компанією своїх зобов'язань стосовно страхувальників та інших сторін.

Зважаючи на те, що розмір статутного капіталу ЕКА становить 2 млрд гривень, збільшення обсягу ризиків, які на себе може взяти ЕКА, створює потенційну загрозу ефективності діяльності ЕКА та виконання існуючих зобов'язань.

Законопроект є пов'язаним з проектом Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності” щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків” (реєстр. № 9015 від 14.02.2023), яким передбачається надання можливості ЕКА здійснювати страхування та перестраховування прямих інвестицій в Україні від ризиків, які можуть бути спричинені збройною агресією, бойовими діями та/або тероризмом. Стимулювання інвестиційної діяльності у формі страхування інвестицій здійснюватиметься в межах статутного капіталу ЕКА.

Наявність двох законопроектів, які передбачають розширення видів діяльності ЕКА (страхування прямих іноземних інвестицій в Україні та аграрної продукції) в межах наявного капіталу ЕКА без його одночасного збільшення несуть ризики фінансової стабільності ЕКА та фінансової системи країни. Прийняттю запропонованих змін має передувати детальний аналіз їх впливу на показники бюджету, можливих ризиків та механізмів їх зменшення, фінансового стану ЕКА та наявних зобов'язань тощо.

Зазначене підтверджується Міністерством фінансів України. Отже, Мінфін зазначає, що реалізація положень акта може мати вплив на видаткову частину Державного бюджету України. Запровадження запропонованих Законопроектом змін може потребувати додаткових витрат державного бюджету на поповнення статутного капіталу або на покриття витрат внаслідок здійснення компенсацій ЕКА залежно від зміни його фінансового стану. Крім того, ухвалення таких змін можуть призвести до

перерозподілу наявних у ЕКА коштів шляхом зменшення на інші види діяльності ЕКА та необхідності виділення ЕКА коштів із державного бюджету на поповнення статутного капіталу або на покриття витрат внаслідок здійснення компенсацій ЕКА залежно від зміни його фінансового стану. У цілому, Мінфін у межах компетенції не заперечує щодо запровадження запропонованого Законопроектом механізму у разі його реалізації в межах сформованого статутного капіталу ЕКА.

У свою чергу, Міністерство юстиції України повідомило, що в межах компетенції відсутні зауваження та пропозиції до Законопроекту.

Міністерством аграрної політики та продовольства України Законопроект підтримано як такий, що дозволить сільськогосподарським товаровиробникам та експортерам бути менш залежними від форс-мажорних обставин логістичного характеру, проте не надано обґрунтування своєї позиції.

Відповідно до пояснювальної записки прийняття Законопроекту не потребує додаткового фінансування з державного бюджету. При цьому суб'єкт права законодавчої ініціативи у порушення вимог статті 27 Бюджетного кодексу України та статті 91 Закону України “Про регламент Верховної Ради України” не додав фінансово-економічні обґрунтування до Законопроекту.

Водночас Законопроект, у разі прийняття, може мати вплив на показники бюджету, показники економічного і соціального розвитку, відповідні ринки та умови функціонування суб'єктів господарювання, проте провести кількісну оцінку (розрахунки) впливу неможливо через відсутність фінансово-економічних розрахунків, прогнозу впливу та очікуваних результатів тощо.

Законопроект слід опрацювати системно з пов'язаним проектом Закону України “Про внесення змін до Закону України “Про фінансові механізми стимулювання експортної діяльності” щодо страхування інвестицій в Україні від воєнних ризиків” (реєстр. № 9015 від 14.02.2023), який підтримано Мінекономіки.

Виконувач обов'язків Міністра економіки України

Тарас КАЧКА